

Sochy se vracejí na Hedeč, Vraclav neosiří

11.8.2026 - | Krajský úřad Pardubického kraje

Cesta na Horu Matky Boží v Králíkách je lemována osmi kaplemi, ve kterých byly od počátku 18. století skupiny dřevěných soch s výjevy z Ježíšova utrpení. Chátrající sochy byly sice ve 2. polovině 20. století zachráněny, ale na své původní místo se už nevrátily. Jejich domovem se na 40 let stal kostel sv. Mikuláše ve Vraclavi a expozice byla pod správou vysokomýtského muzea. Po dohodě nynějšího zřizovatele muzea a majitele soch, tedy Pardubického kraje, s Ministerstvem kultury a památkáři, se letos sochy na Hedeč po ošetření vracejí. Budou umístěny v původních seskupeních v ambitu kláštera.

„Tento záměr sice vznikl už před lety, ale teprve nedávno se naskytly správné podmínky k jeho uskutečnění. Klášter dokončuje rozsáhlou rekonstrukci za pomoci evropských fondů, sochy tam budou v dobrých klimatických podmínkách a v bezpečí. Toto poutní místo má vysokou návštěvnost a sochy jsou spojeny s jeho historií. Naopak naše muzeum ve Vysokém Mýtě nyní soustředí pozornost na své technické exponáty v Krajském technickém muzeu na nové adrese,“ uvedl radní Pardubického kraje pro kulturu Roman Línek.

Celý proces nebyl pro Pardubický kraj jednorázovou záležitostí, musel nejprve požádat Ministerstvo kultury o vyřazení soch z Centrální evidence sbírek, své slovo dostali i památkáři. Kraj uvolnil i prostředky pro ošetření soch před jejich transportem, které provedl restaurátor Vojtěch Verner přímo ve Vraclavi.

Červotoč i stáří barev a spojovacích materiálů udělali své

„Sochy byly ve stavu, který nedovoloval jejich bezpečný transport,“ popsal situaci na začátku Vojtěch Verner a pokračoval: „Na mnoha místech odpadávaly, nebo byly uvolněné polychromní vrstvy. A to často i z velmi poškozeného podkladu, který do takového stavu dostal, mimo jiné, i velmi aktivní červotoč. Vlivem degradace pojiv došlo na mnoha místech také k rozvolnění lepených spojů, takže některé části byly zcela volné, jiné by v průběhu transportu jistě upadly. Proto bylo třeba nejprve vše uvolněné konsolidovat a připevnit zpět. Poté jsme sochy museli demontovat ze soklů, částečně, pokud možno, i rozebrat a bezpečně zabalit. Na mnoha sochách bylo nutné volně čnící končetiny na cestu vypočítat dřevěnou konstrukcí. Nakonec následoval transport, opětovná montáž a aklimatizace v novém prostoru v Ambitové chodbě na Hoře Matky Boží na Hedči.“

Žádný jeřáb, jen lidské ruce

Logistickým oříškem byl pro všechny převoz soch do kláštera, který se tyčí na Hoře Matky Boží nad městem Králíky. Místo nakládání soch pomocí jeřábu zvolil restaurátor šetrnější postup za pomoci speciální plošiny a síly lidských rukou. Ta největší sousoší putovala na Hedeč v první a druhé vlně transportu, závěr tvoří posledních 8 menších kusů.

Celkem se jedná o 28 soch, které byly v kaplích na Hedči v osmi významových biblických skupinách. Zpodobňovaly příběhy Kristus na hoře Olivetské, Zjetí Krista, Ecce homo, Bičování Krista, Veronika podává Kristovi roušku, Svlékání roucha, Ukřižování a Oplakávání. O jejich uspořádání máme doklad na historických pohlednicích. Expozice soch ve Vraclavi, která vznikla za socialismu, záměrně původní koncepci porušovala. Rozdělna původní kompozice a došlo tak k narušení nejen estetického dojmu, ale samotné logiky kompozic a významu jednotlivých soch i sousoší.

Klasické restaurování až v další etapě

Odborníci předpokládají, že autorů dnes více než 300 let starých dřevěných soch v nadživotní velikosti bylo více. Jako hlavní jsou uváděni František Ignác Weiss a jeho dílna a Matěj Václav Jäckel. U některých je zmiňováno i jméno Matyáše Bernarda Brauna a jeho žáků, ale přesné autorství není potvrzeno. Vytvořeny byly v letech 1704-1706 z lipového dřeva, polychromovány (nabarveny) a některé mají i zlacení nebo stříbření. U řady z nich některé menší části chybějí, to však nynější ošetření pro transport neřešilo. Restaurátorská zpráva z pasportizace soch doporučuje v dalších letech soubor postupně po etapách restaurovat včetně revize nepůvodních vysprávek, barevných retuší a doplnění chybějících částí z lipového dřeva. Navrhuje při té příležitosti dílo naskenovat a případně zhotovit 3D kopie, které by bylo možné osadit do kaplí, kde sochy původně byly.

Staronový domov brzy představí sochy veřejnosti

Do kaplí po cestě na Horu Matky Boží se originální dřevěné sochy z důvodu ochrany této památky v drsném klimatu vrátit nemohou. Už v období 1950-1976 byly uloženy v ambitu kláštera, ovšem tehdy ve stavu, kdy příliš k obdivování sloužit nemohly. Nyní se v docela jiné formě do kláštera vrátí.

Po dnešku už jsou všechny na místě, zatím ještě zabalené ve fóliích. O tom, kdy se představí veřejnosti, informoval rektor duchovní správy poutního kostela v Králíkách Karel Moravec: „Chtěli bychom to udělat co nejdříve to půjde, snad po posledním kontrolním dnu, který bude koncem srpna. Spolu s tím návštěvníci uvidí opravenou fasádu kostela a jeho věží již bez lešení a opravené střechy celého areálu. Stavební práce na obnově areálu kláštera z projektu IROP pro národní kulturní památky, financované ze 70 % z prostředků EU, s významnou podporou Pardubického kraje a mnoha dalších dárců, budou dokončeny v říjnu 2026.“

Roční návštěvnost poutního místa na Hedči byla v roce 2025 přes 60 tisíc lidí. Již nyní, po první etapě oprav je vidět, že návštěvnost stoupá, a je předpoklad, že po návratu soch a jejich zpřístupnění bude areál na Hoře Matky Boží pro poutníky i turisty ještě zajímavější.

Vraclav s tisíciletou historií má po odstěhování soch nové plány

Obec Vraclav je připomínána zejména s hradištěm Vršovců, které nechali Přemyslovci v roce 1108 vyvraždit. V údolí pod pozůstatky středověkého hradiště leží barokní areál, který tvoří kostel sv. Mikuláše, Lázeňský dům a poustevna. „Domluvili jsme se s vedením obce, že jim po odvozu soch dotačně pomůžeme s dalším využitím a obnovou areálu, který je kulturní památkou. Obec si nechala vypracovat studii na záchranu, podle které budovy potřebují nejprve sanaci vlhkého zdiva. Naplánována je tu postupná renovace, obnovení přístavku pro sociální zařízení, vybudování hostinských pokojů pro zájemce z řad turistů a účastníků poutí a využití prostorů pro občerstvení. Na dalším jednání rady budeme projednávat finanční spoluúcast kraje na této akci,“ dodal Roman Línek.

<https://www.pardubickykraj.cz/aktuality/133611/sochy-se-vraceji-na-hedec-vraclav-neosiri>